

Gemeente Groei Groep-Gespreksstof

Leef je geloof!

**De brief van
Jakobus, de broer
van Jezus**

Leef je geloof!

Brief van Jakobus, broer van Jezus
Gesprekstof voor gemeente groei groepen

16 thema's voor het geloofsgesprek
om leerling te zijn van Jezus in de kracht van
Gods Geest

Uitgegeven door het Evangelisch Werkverband

Schrijvers:

Ds. Pieter Both
Mw. Jeltje Elzinga
Ds. Jake Schimmel
Ds. Peter Smilde (eindredactie)

Medewerkers:

Ds. André Priem (liederen)
Anton Sinke (vormgeving)
Fotografie:

De bijbelteksten in deze uitgave zijn (tenzij
anders vermeld) ontleend aan de Nieuwe
Bijbelvertaling van het Nederlands
Bijbelgenootschap 2021

© 2022 Stichting Evangelisch Werkverband

Alle rechten voorbehouden. Deze download is strikt persoonlijk en mag niet doorgestuurd worden naar anderen, gedeeld worden op een server of vermenigvuldigd dmv print of druk zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Vermenigvuldiging of delen is alleen toegestaan daar waar sprake is van een pakketaankoop waarbij maximale licenties vastgesteld zijn.

Stichting Evangelisch Werkverband
Tolboomweg 10
3784 XC Terschuur
www.ewv.nl

Leef je geloof!

16 thema's
voor het
geloofsgesprek

De brief van
Jakobus, de broer
van Jezus

Evangelisch
Werkverband

Inhoud

Voorwoord 6

Deel 1 Vooraf

1	Waarom Gemeente Groei Groepen?	8
2	De opzet van de bijeenkomsten	10
3	De brief van Jakobus	12
4	Jakobus 'minor' in de kunst- en kerkgeschiedenis	15

Deel 2 Programma's

	Leef je geloof! Opstarten		18
1	Jakobus, de broer van Jezus	Jakobus 1:1	x
2	Twijfelaars zijn als de golven in zee	Jakobus 2:2-8	x
3	God verleidt niet	Jakobus 1:12-18	x
4	Let op je tong en gebruik je oren	Jakobus 1:19-27	x
5	Do Event		
6	Niet voortrekken, niet neerkijken	Jakobus 2:1-13 en 5:1-6	x
7	Geloven = doen	Jakobus 2:14-26	x
8	Tem je tong	Jakobus 3:1-12	x
9	Wijsheid van boven, vrede beneden	Jakobus 3:13-18	x
10	Do Event		
11	Jakobus neemt de leiding	Handelingen 15	x
12	Ruzie aan de buitenkant komt van de binnenkant	Jakobus 4:1-10	x

13	Spreek geen kwaad van elkaar	Jakobus 4:11-12	x
14	Plannen maken, Deo Volente	Jakobus 4:13-17	x
15	Heb geduld en wacht op de Heer	Jakobus 5:7-12	x
16	Durf te vragen	Jakobus 5:13-20	x

Deel 3 Tips en thema's op de achtergrond

1	Spelregels voor het groeps gesprek		x
2	Zit er muziek in jouw Groeigroep?		x
3	Creativiteit in de Gemeente Groei Groep		x
4	Bouwstenen voor de praktijk		x
5	Do Events		x
6	Triades als groeiversterkers		x
7	Evaluatievragen		x
8	Werkblad: Bouwstenen voor de praktijk		x

Afkortingen

GGG:	Gemeente Groei Groep
LB:	<i>Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk</i> , opvolger <i>Liedboek voor de Kerken</i> (LvdK)
HH:	<i>Hemelhoog</i> , opvolger van de <i>Evangelische Liedbundel</i> (ELB).
Opw:	Opwekkingsliederen
HSV:	Herziene Statenvertaling (2010)
NBV:	Nieuwe Bijbelvertaling (2021)

Voorwoord

Met veel plezier presenteren wij een nieuw gespreksboek voor Gemeente Groei Groepen: *Leef je geloof! Brief van Jakobus, broer van Jezus*. Al meer dan twintig jaar brengt het Evangelisch Werkverband jaarlijks gespreksmateriaal uit en we zijn dankbaar en trots ook dit jaar weer een prachtig gespreksboekje aan te bieden.

Velen weten niet dat Jezus broers en zussen had en dat zijn oudste broer Jakobus heette. Jakobus heeft een belangrijk brief geschreven die in het Nieuwe Testament terechtgekomen is en tot de oudste documenten van het Nieuwe Testament behoort. De brief is niet zo bekend, maar erg inspirerend en vooral praktisch. Je vindt daarin geen dogmatische verhandelingen, maar allerlei concrete adviezen hoe je Jezus kunt navolgen in het leven van alledag. De brief wordt wel het 'spreukenboek van het Nieuwe Testament' genoemd, met als centrale oproep: *Leef je geloof!*

De brief van Jakobus staat dus centraal in dit gespreksboekje en is uitermate geschikt om geloofsgesprekken op gang te brengen. Jakobus prikkelt. Hij

deinst er niet voor terug om rijken de mantel uit te vegen en kwaadsprekers aan te sporen hun tong te temmen. Tegelijkertijd roept hij op tot gebed. Je kunt je geloof alleen werkelijk 'leven' als je aangesloten bent op de Bron. Verbonden dus met broeder Jezus!

We wensen je mooie, inspirerende en leerzame gesprekken toe en we hopen dat Jezus door zijn Woord en Geest het levende middelpunt mag vormen van je groep. Een bron van geloof dat leeft!

*Pieter Both, Jeltje Elzinga,
Jake Schimmel en Peter Smilde*

DEEL 1

Vooraf

- 1 Waaron Gemeente Groei Groepen?
- 2 De opzet van de bijeenkomsten
- 3 De brief van Jakobus
- 4 Jakobus 'minor' in de kunst

Waarom

Gemeente Groei Groepen?

Kleine groepen, grote kansen

Jezus' benadering, drie niveaus

Als je de evangeliën in de Bijbel leest, valt het op dat Jezus mensen op verschillende niveaus benaderde. Allereerst nam Hij de tijd om met mensen *persoonlijk* te spreken, een op een. In dit gesprekboekje staan deze ontmoetingen centraal. Deze persoonlijke benadering is van groot belang in onze kerken, denk aan pastorale gesprekken.

Daarnaast sprak Jezus ook tot *grote groepen mensen*. Denk aan de Bergrede waarmee Hij zich richtte tot een grote menigte mensen. Of aan de wonderbare spijziging, waarin Hij duizenden van brood en vis voorzag. Wij kennen in onze kerken ook bijeenkomsten voor grotere groepen, denk aan erediensten of conferenties.

Opvallend is echter, dat Jezus het grootste deel van zijn tijd investeerde in een *kleine groep* van twaalf leerlingen. Met deze kleine kring leerlingen ging Hij vriendschappelijk om, gaf hun intensief onderricht, beantwoordde hun vragen

en gaf hun 'stageopdrachten'! In drie jaar tijd gaf Hij hun een intense geestelijke vorming en maakte ze een ontwikkeling door van discipelen naar apostelen: ze werden uitgezonden om nieuwe discipelen te maken.

Geestelijke groei in de huiskamer

Jezus investeerde dus in de kleine groep. Dat doen wij ook in de Gemeente Groei Groep (GGG). In de intensiteit van het onderlinge gesprek groeit de gemeenschap met elkaar en met God. In de groep kun je geloofservaringen uitwisselen en groeien in je geloof. In de groep kun je elkaar stimuleren om je geloof ook werkelijk te leven en missionair te zijn. En is er ruimte om elkaar in gebed bij God te brengen.

Je kunt groeien in de volgende aspecten:

- **In je relatie met God**
Door samen Bijbel te lezen, hoor je

hoe Gods Woord uitwerkt in het leven van een ander. Onderlinge getuigenissen helpen je om te groeien in je vertrouwen op de Heer.

- **In je relatie met andere gelovigen**
Door van hart tot hart te spreken groeit de onderlinge verbondenheid als gelovigen.
- **In je vrijmoedigheid**
Door in een veilige kring uit te spreken wat de Heer voor jou betekent, vind je woorden om dat ook in een andere omgeving te doen.
- **In het gebruik van je geestelijke gaven**
In de kleine groep kun je ontdekken wat je sterke en zwakke punten zijn. Je kunt oefenen met je geestelijke gaven.
- **In je karaktervorming**
Door met elkaar op te trekken, ontdek je elkaars kracht en zwakheden, én hoe je daarmee om kunt gaan.
- **In je geestelijke weerbaarheid**
Door je geloofsstrijd te delen en voor elkaar te bidden, word je krachtiger in de navolging
- **In je gastvrijheid**
Door mensen in de groep uit te nodigen en met liefde te omringen geef je hen een kans om tot geloof te komen en daarin te groeien.

Groeien in discipelschap

De Gemeente Groei Groep is dus geen bijbelstudiegroep, maar een kleine geloofsgemeenschap, waarin je elkaar helpt je toe te wijden aan Jezus Christus en te *groeien in discipelschap*.

Wat is dat eigenlijk, discipelschap? Discipelschap gaat verder dan kerklidmaatschap. Een kerklid heeft de mogelijkheid om toeschouwer te blijven en vanaf de tribune te genieten van het spel van een ander. Een discipel verlaat de tribune en wordt deelnemer, volgeling van Jezus. De kortste en misschien wel mooiste omschrijving van discipelschap is afkomstig van Dallas Willard: *'Een leerling is iemand die in de nabijheid van de meester leert van de meester, om te worden als de meester.'* Kortom: een leerling van Jezus luistert naar zijn stem en doet wat Hij zegt.

Maar dat gaat niet vanzelf. Toen Jezus zijn leerlingen de wereld instuurde om getuigen te zijn, riep Hij hen op om eerst te wachten op de 'belofte van de Vader' (Handelingen 1:4 en 8). Hij bedoelde daarmee de uitstorting van de heilige Geest. Als Evangelisch Werkverband zijn wij er diep van overtuigd dat de kerk begint bij Pinksteren. Dat geldt ook voor discipelschap. Het bijzondere van discipelen is dat ze niet meer vanuit hun eigen kracht werken, maar vanuit de kracht van de heilige Geest. Daartoe heeft Jezus zijn Geest uitgegoten en dat doet Hij nog steeds. Dan gebeuren er dingen die in eigen kracht onmogelijk zijn. Dit is misschien wel de belangrijkste reden om mee te doen in een groeigroep: groeien als discipel in de kracht van zijn Geest. En zo mee te werken aan de geestelijke vernieuwing van de kerk.

De opzet

van de bijeenkomsten

Elke bijeenkomst van de Gemeente Groei Groep doorloopt zes stappen. Probeer deze zes stappen ook werkelijk te maken. Ze horen bij elkaar. Door deze opzet komen alle aspecten van discipelschap aan de orde: de relatie met elkaar, met God en met de wereld, en daarnaast kennis (hoofd), beleving (hart) en praktisch bezig zijn (handen).

1 Ontmoeting

We nemen de tijd voor elkaar om te horen hoe het gaat. Dit is geen opwarmertje, het is essentieel, we bouwen immers aan een hechte gemeenschap. Soms gebruiken we een 'ijsbreker'.

2 Lied & gebed

We verwelkomen de Heer in ons midden met een gebed en/of een lied.

3 Introductie op het thema

Voordat we de Bijbel openslaan onderzoeken we wat we zelf al weten en denken rondom het thema.

4 In gesprek met de Bijbel

We luisteren naar de stem van God door een bijbelgedeelte te lezen en te bespreken. De nadruk ligt niet op bijbelstudie maar op het geloofsgesprek. De vragen kunnen daarbij helpen.

5 Bouwstenen voor de praktijk

Na al het praten volgt een moment van stilte. We laten alles wat we gehoord hebben even bezinken en luisteren naar de stille stem van Gods Geest. Wat wil Hij je zeggen? Wat wil Hij dat je gaat doen? En kun je dit uitwerken tot een bouwsteen, een concreet plan of activiteit? Achter in het boekje (pag xx) vind je een werkblad met bouwstenen

waar je dit kunt opschrijven. Meer over bouwstenen vind je op [pag xxx](#).

6 Gebed

We sluiten af met een dankgebed en voorbeden voor elkaar.

Achtergronden

Ten slotte vind je enkele toelichtingen bij de bijbeltekst. Ze zijn niet uitgebreid; te veel uitleg kan het vrije geloofsgesprek belemmeren. De

achtergronden helpen je om hindernissen te overwinnen en het bredere verband te ontdekken. Je zult zien dat je met elkaar heel veel weet.

Triades

Steeds worden er twee bijbelteksten toegevoegd, die passen bij het besproken thema. Je kunt ze gebruiken in een triade, of in je stille tijd thuis. Meer daarover op [pag xxx](#).

De brief

van

Jakobus

Jakobus wordt ook wel de 'Amos van het Nieuwe Testament' genoemd vanwege zijn vurige en profetische aanklacht tegen uitbuiting en sociaal onrecht. Ook wordt zijn brief wel het 'Spreukenboek van het Nieuwe Testament' genoemd, omdat zijn brief een soort kralenketting van praktische wijsheden en aanbevelingen vormt. Dit maakt de brief dan ook uitermate geschikt om met elkaar te lezen en te bespreken.

De brief is geschreven door een zekere 'Jakobus, dienaar van God en van de Heer Jezus Christus', lezen we in Jakobus 1:1. Maar wie is deze Jakobus? In het Nieuwe Testament worden meerdere Jakobussen genoemd, waarvan twee uit de directe kring van de discipelen:

⊙ Jakobus, de zoon van Zebedeüs en broer van Johannes; hij behoorde samen met Johannes, Petrus en Andrea tot de vertrouwelingen van Jezus. Hij wordt ook wel Jakobus 'major' (de oudere) genoemd. Deze

kan het echter niet zijn, want hij stierf al vroeg als een van de eerste martelaren (Handelingen 12).

⊙ Jakobus, de zoon van Alfeüs. Ook hij kan het niet zijn, want van hem horen we niets meer ten tijde van de eerste gemeente.

Broer van Jezus

Al aan het begin van de evangeliën komen we een broer van Jezus tegen met de naam Jakobus. Hij wordt genoemd samen met zijn overige broers:

Josef, Simon en Judas. Ook heeft hij enkele zussen (Matteüs 13:55; Marcus 6:3). Hij wordt wel Jakobus 'minor' (de jongere) genoemd. Jakobus gelooft aanvankelijk niet in Jezus als Messias, evenmin als de rest van zijn gezin (Johannes 7:5), maar na Pasen komt daar verandering in als Jezus aan Jakobus verschijnt (1 Korintiërs 15:7). Vanaf dat moment sluit Jakobus zich aan bij de andere leerlingen en wordt na de hemelvaart van Jezus met name genoemd als een van hen die eendrachtig bidden en wachten op de komst van de heilige Geest (Handelingen 1:13). In de jonge gemeente die na Pinksteren ontstaat neemt Jakobus al gauw een vooraanstaande positie in. Hij geldt als een van de 'steunpilaren' van de gemeente van Jeruzalem (Galaten 1:19): Als Petrus door de hulp van een engel ontsnapt uit de gevangenis wordt Jakobus als eerste op de hoogte gesteld (Handelingen 12:17). Als de jonge kerk zich afvraagt in hoeverre niet-joodse christenen zich moeten houden aan de joodse wet, wijst Jakobus hen daarin de weg (Handelingen 15:13-21). Als Paulus terugkeert van zijn zendingsreizen in Jeruzalem wendt hij zich allereerst tot Jakobus (Handelingen 21:18).

We zien dat Jakobus in feite de leider van de jonge joodschristelijke kerk in Jeruzalem wordt en daarmee Petrus en Paulus in zekere zin voorbij streeft. Niet omdat hij uit is op macht, maar omdat zijn wijsheid, vroomheid en rechtvaardigheid hem gezag geven. Hij wordt dan ook Jakobus 'de rechtvaardige' genoemd.

Oudste document uit het Nieuwe Testament

Waarschijnlijk heeft Jakobus zijn brief in de jaren 40 van de eerste eeuw geschreven, dat wil zeggen tien tot vijftien jaar na de opstanding van Jezus. De brief zou daarmee tot het oudste document van het Nieuwe Testament behoren. In Jakobus 1 vers 1 lezen we dat de brief gericht is aan de 'twaalf stammen in de diaspora'. Diaspora betekent verstrooiing. Joden in de verstrooiing waren Joden die buiten Palestina leefden. Sinds de marteldood van Stefanus waren vele volgelingen van Jezus uit Jeruzalem gevlucht niet alleen naar Judea en Samaria, maar ook naar gebieden buiten Israël, zoals Fenicië, Cyprus en Antiochië (Handelingen 8:1; 11:19). Om deze laatsten te bemoedigen en instructies te geven schreef Jakobus de brief. De brief is dus gericht aan Joodse volgelingen van Jezus in de verstrooiing. Het christendom is dan nog een 'sekte' binnen het Jodendom. Ze moesten hun weg vinden in de verstrooiing. Dat was niet makkelijk, want vanuit heidense en Joodse hoek ontmoetten ze veel onbegrip en vijandschap. Het is dan ook niet voor niets dat Jakobus in zijn brief begint met 'beproevingen'. Blijkbaar werden de volgelingen van Jezus in de verstrooiing zwaar beproefd.

Een kralenketting

Jakobus schrijft associatief. Je kunt in de brief geen duidelijke opbouw vinden, het is eerder een kralenketting van onderwerpen en thema's die hij wil behan-

Jakobus ligt samen met Philippus begraven in de Santi Apostoli-kerk in Rome

delen. Toch springen er wel een paar thema's uit die Jakobus blijkbaar erg belangrijk vond.

Jakobus is uiterst kritisch over rijken, niet omdat rijkdom fout zou zijn, maar omdat rijken vaak neerkijken op armen en hun rechtvaardige loon onthouden. Ook spreekt Jakobus vaak over de zonden van de 'tong'. Daarmee bedoelt hij kwaadsprekerij en roddel. 'Tem je tong!' is zijn steeds terugkerende oproep.

Maar wat het meest centraal staat is zijn nadruk op praktisch geloven. Leef je geloof! "Stel dat iemand nauwelijks kleren heeft en elke dag eten tekort komt, en je zou tegen hem zeggen: 'Het ga je goed! Kleed je warm en eet smakelijk eten!', dan is dat toch een schande?" (Jakobus 2:16)

Toch is geloven meer dan doen. De kurk van een levend en praktisch geloof

is het gebed. Daarmee begint de brief en eindigt hij. En dat heeft ten diepste te maken met Jezus, die de bron is van ons leven en geloven. Je kunt alleen vrucht dragen als je verbonden bent met de wijnstok. Ten diepste staat Jezus Christus, hoewel Hij maar enkele keren met name genoemd wordt, in het middelpunt van de brief.

Martelaar

In de Bijbel lezen we niets over de dood van Jakobus, maar vanuit buitenbijbelse bronnen (Josephus, Clemens, Eusebius) weten we dat hij als martelaar gestorven is in de jaren 60 van de eerste eeuw. Hij werd van het dak van de tempel geworpen, en toen bleek dat hij niet dood was, is hij met stenen en knuppels vermoord.

Jakobus 'minor'

in kunst- en kerkgeschiedenis

In Europa vind je talrijke kerken die gewijd zijn aan Jakobus – in Nederland heten die dan vaak 'Sint Jacobskerk'. Maar als je mocht denken dat die gewijd zijn aan 'onze' Jakobus, de broer van Jezus, de schrijver van de Jakobusbrief, dan moeten wij je teleurstellen. Deze Jacobskerken zijn gewijd aan de andere Jakobus, de *discipel* van Jezus en broer van Johannes. Hij behoorde tot de 'intimi' van Jezus en wordt in de kerkgeschiedenis 'Jakobus major' (Jakobus de oudere) genoemd. Tot op de huidige dag trekken jaarlijks duizenden pelgrims naar Santiago de Compostella (Sint Jakobus onder de sterren) in het noordwesten van Spanje, waar hij vereerd wordt. Jakobus major wordt vaak afgebeeld als pelgrim met een breedgerande hoed, een pelgrimsstaf (met daaraan een waterzak in de vorm van een kalebas) en een Jakobsschelp of zittend op een paard.

'Onze' Jakobus is minder bekend in de kunst- en kerkgeschiedenis. Hij wordt Jakobus 'minor' (de jongere) genoemd. Als broer van Jezus wordt hij vaak afgebeeld met dezelfde familietrekken als Jezus. Hij lijkt dus op Jezus en wordt ook wel 'Jakobus, de rechtvaardige' genoemd. Volgens de overlevering meed hij wijn en vlees, liet zijn baard en haar groeien en baadde zich niet (in die tijd een bewonderenswaardige daad). Er werd over hem gezegd dat hij zo vaak bad dat zijn knieën eeltig waren als die van een kameel. Als attribuut heeft hij een boek (vanwege de brief die hij schreef) en een knots (verwijzing naar zijn dood) in zijn hand.

